

פנינים

ופרפראות נבחרים לפרשת השבוע "פרשת משפטים"

עורך: הרב יוסף ברגר

לתגובות והנצחות – לשיעורים והרצאות: pninim16@gmail.com 054 - 8455798 - ניתן לקבל את העלון במייל.

שבת נאך קבלת התורה!

אמר הכותב: כידוע, השבת שלאחר חג השבועות נקראת "שבת נאך שבועות", כלומר, תרתי משמע: שבת אחרי שבועות. שבת שבה עדיין מורגשת ההתרווממות של חג השבועות. (כשפת האדיש, המילה "נאך" משתמעת לשני פנים: אחרי. עוד).

גם את שבת זו "שבת פרשת משפטים" ניתן לקרוא "שבת נאך קבלת התורה". לאחר שקראנו את פרשת יתרו והשנו את הקולות והברקים, את הענן והלפידים, וקיבלנו את התורה, עדיין מהדהדת בנו קריאת עשרת הדברות ותחושת נעשה ונשמע...

מה גם, שבסוף פרשתנו (פרק כד), מלמדת אותנו התורה את בניית המזבח, הקמת שנים עשר המצבות, זריקת הדם על ישראל, וראיית אלקי ישראל שהיו לפני קבלת התורה כדברי רש"י שם.

מתוך התרווממות זו של "שבת נאך קבלת התורה", אביא בפניכם כמה "פנינים וברקים" שישאירו לנו טעם של "עוד"...

"שם" תהא קבורתכם!

מובא בחז"ל (שבת פה.) על הפסוק (שמות יט, יז) "ויתיצבו בתחתית ההר", מכאן נלמד שהקב"ה כפה על בני ישראל את הר סיני כגיגית, ואמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב, ואם לאו, שם תהא קבורתכם.

והקשה **ב"ק מרן אדמו"ר ממישקולין שליט"א** בעריכת השולחן בעת רעוא דרעוין, לכאורה קשה, למה נאמר "שם" תהא קבורתכם, ולא נאמר 'פה' תהא קבורתכם, הרי עם ישראל עמדו בתחתית ההר, ובכדי לקבורם היה צריך רק להנחית עליהם את ההר?

ותירץ מרן אדמו"ר שליט"א כדרכו באופן נפלא, על פי דברי חז"ל (שבת לא.) אמר רבא בשעה שמכניסין אדם לדין בבית דין של מעלה, שואלים אותו האם קבעת עיתים לתורה? וכמאמר חז"ל (קידושין מ:) אמר רב המנונא אין תחילת דינו של אדם אלא על דברי תורה.

ואם כן זהו הפירוש, אם אתם מקבלים את התורה מוטב, ואם לא "שם" – כשתבואו לדין בפני בית דין של מעלה "תהא קבורתכם" תקברו את עצמכם מחמת הבושה שלא יהיה לכם מה לענות...

הרה"ק בעל ה"הידושי הרי"ם" זי"ע היה אומר: מפני מה כפה עליהם הקב"ה את ההר כגיגית? אלא כדי שתהיה כנסת ישראל מקבלת את התורה באונם, ויהיה לה דין "אנוסה". ובאנוסה הדין הוא – "לא יוכל לשלחה כל ימיו". ויהיה הקשר שלנו עם הקב"ה קשר נצחי שאין להתירו...

ואילו הבעל שם טוב הקדוש זי"ע אומר: הסיבה שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, היתה, ללמד את הדורות הבאים שאפילו בשעה שאין לו לאדם התעוררות ללימוד התורה – יכפה על עצמו ללמוד תורה בעל כורחו! שזו סגולת התורה, גם כשמתישבים ללמוד בתחילה בכפייה, בתוך זמן קצר, האדם מקבל גישמע'ק וחיות שמתפשט לכל היום כולו...

שישו ושישו בשמחת התורה כי היא לנו עוז ואורה.

ולכאורה קשה הלשון "שישו ושמחו 'בשמחת' התורה", ולא "שישו ושמחו בתורה"? אלא הסביר הרה"ק בעל ה"בית אברהם" **מסלונים זי"ע** כך: שהרי ידוע מה שכתוב במדרש, כשרצה הקב"ה ליתן את התורה, הלך קודם כל לאומות העולם והציע להם אותה, אך הם דחו אותה.

לכן "שישו ושמחו בשמחת התורה" – אנחנו שמחים בשמחתה של התורה עצמה, ששמחה וצחלת על כך שאומות העולם לא קיבלוה, אלא עם ישראל עם הנבחר!...

בת קול יוצאת מהר הורב!

במשנה במסכת אבות (פרק ו' משנה ב') מובא: "אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר הורב ומכרית ואומרת אוי להם לבריות מעלכונה של תורה".

בספר **"דברי טוב"** להרה"ג **דוב בעריש ראזענבערג שליט"א משרוויץ**, מובא הסבר נאה מדוע קרא כאן התנא את המקום בשם "הורב" ולא קראו "סיני" כרגיל, משום שבא התנא להורות את המוסר השכל שיוצא מן המקום ההוא, שהיה נקרא בראשונה "הורב", מלשון עיר הריבה, וכן גם אחר מתן תורה סרה ממנו כל קדושתו כמו שאמרו חז"ל (תענית כא ע"ב) שכל זמן שהשכינה שרויה עליו אמרה תורה "גם הצאן והבקר אל ירעו אל מול ההר ההוא", נסתלקה שכינה ממנו אמרה תורה "במשוך היובל המה יעלו בהר".

הרי שבעצם המקום אין לו שום חשיבות ואינו כי אם ארץ הריבה ציה וצלמות בלי שום ערך כלל. ובשעה שניתנה עליו התורה נחפץ אותו המקום ההרב לשיא הקדושה וזכה להשראת השכינה, וראשו מגיע השמימה, כשקיפל עליו הקב"ה שבעה רקיעים וירד עליו כביכול בכבודו וברכבות מלאכיו ושרפיו.

וכן האדם, יסודו מעפר וסופו לעפר, דוגמת חורב ממש, אולם בכל זאת יש בידו הכח להתעלות עד שמי מרום, ע"י עסק התורה, ובה יכול להגיע למדרגות עליונות, המגיעות עד לכסא הכבוד ממש. ועל זה באה בת קול, מהר "הורב" דווקא, ועומדת ומוזהרת את הבריות, אוי להם מעלכונה של תורה, שמוותרים על התעלותם עד שמי מרום ומשאירים את עצמם הריבה...

ואלה המשפטים אשר תשים לפניכם (כא, א)

כל מקום שנאמר "אלה", פסל את הראשונים. "ואלה" מוסיף על הראשונים וכו'. מהי החוספה כאן?

אמר הרה"ק **רבי בונים מפשיסחא זי"ע** – ואלה המשפטים אשר תשים "לפניהם" – לאחר שקבלנו את התורה בפרשתנו הקודמת באה התורה להוסיף וללמד אותנו שיהיו המשפטים, היינו המצוות שבין אדם לחבירו, "לפניהם" – לפני הכל, לפני המצוות שבין אדם למקום. שכן "דרך ארץ קדמה לתורה"...

הרה"ק רבי מנחם מנדל מקוצק זי"ע היה אומר: "דרך ארץ קדמה לתורה" – "דרך ארץ" היא "הקדמה" לתורה, וכמו שמהקדמה של ספר אפשר ללמוד על מיבו של הספר, כך גם האדם – לפי מידת דרך ארץ שבאדם ניכר מה הם פני התורה שיש בו...

מדבר שקר תרחק (כו, ז)

במסכת שבת (קד.) מקשה הגמרא: מדוע "שקר" – כל אות ואות שבו עומדת על רגל אחד ואילו "אמת" שוכבת כמין לבנה, כלומר, לכל אות שבה יש שני רגליים והאות האמצעית רחבה? ומתרצת הגמ': "קושטא קאי, שיקרא לא קאי" – האמת עומדת, מתקיימת. אך השקר – לא עומד, ולא מתקיים.

ואכן בפי כל מורגל לומר: "שקר" – אין לו רגלים. אמת – יש לו רגלים. וזאת ע"פ הגמרא הנ"ל, להורות שהשקר עם כל היופי והחן שמנסים בעלי השקר להלבישו, סופו להתגלות ולהתבטל, לא כן האמת, יעבור עליה מה שיעבור, והיא תשב באיתן קשתה, לנצח!

ובספר "אגרת הטויל" להגה"ק משאמלויא זי"ע (ערך שקר), מביא רמז נחמד מאד! שתיבת "אמת" בעצמותה יש לה רגלים, לעומת תיבת "שקר" שאין לה רגלים. שהרי הגימטריא של "אמת" הוא: תשע – במספר קטן. וכשתכפיל את הספרה תשע בשניים, הרי לפניך: שמונה עשרה, אשר גם ספרה זו (18) במספר קטן תשע. וכאשר תכפיל את הספרה תשע בשלש, הרי לפניך: עשרים ושבע, אשר גם ספרה זו במספר קטן תשעה. וכן לעולם, כל אשר תכפיל ותשלש

ותרבע וכו' לעולם תהיה התוצאה במספר קטן תשע. הרי שלאמת יש רגלים - אפשר להכפילה עשרות רגלים ונשארת ב"אמת" שלה. לעומת זאת ה"שקר" אין לו רגלים, כי "שקר" בגימטריא שש - במספר קטן, וכשתכפיל ספרה זו של "שש" פעמיים, הרי לפניך שנים עשרה, אשר ספרה זו במספר קטן; שלש. הרי שנתמעט השקר והולך לו - כי לשקר אין רגליים...

את מספר ימין אמלא (כג, כו)

ידוע מאמר החכם: "הזריו ימיו כפולים!" כלומר, "זריו" פירושו מי שהוא מסודר בסדר היום ואוכל וישן בזמן, ובכל זמנו הפנוי הוא עסוק בתורה, ואין מוציא זמנו לריק, ולא מי שתמיד רץ וממהר בלי ישוב הדעת, שזה אינו נקרא זריו, שהרי אילו היה זריו לא היה צריך לרוץ אלא מספיק הכל ביישוב הדעת ובסדר נאות ובכך ימיו הם כפולים.

וראה נא זאת שאם תמלא את ה"יום" וילד לך עוד "יום", הא כיצד?

מילוי אותיות של "יום" הוא: יו"ד ו"ו מ"ם, כלומר, יש באותיות המילוי עוד "יום" (כי ביו"ד יש וד שהם גימטריא 7) והיינו, אם תהיה זריו ותמלא כל יומך, תספיק כפליים לתושיה ממי שאינו זריו.

ובזה פירש בספר "נפלאות מתורתך" את הכתוב כאן: "מספר ימין אמלא", היינו, ימין יהיו ברוכים ותספיק כפליים בהם מהרגיל, כי מספר ימין, מה שקצוב לך, אמלא, היינו אמלא אותיות של "יום" וילד לך עוד יום...

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירתני מחלה מקרבך. לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, את מספר ימין אמלא (כג, כה-כו)

ביאר הגה"ק בעל ה"כתב סופר" זי"ע: הו"ל אמרו ג' הרי הם כמתים: "בעל יסורים", "מי שאין לו בנים", "עני".

וזה ביאור הפסוק: "ועבדתם את ה' אלקיכם", ואז, "וברך ה' את לחמך ואת מימך" - שלא תהיה עני. "הסירתני מחלה מקרבך" - ולא יהיו לך יסורים. "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך" - ויהיו לך בנים. על ידי זה "את מספר ימין אמלא" - שיהיו אלו חיים שלמים ולא תחשב כמת ח"ו...

ממשיך ה"כתב סופר" ומבאר: או יאמר, יען לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, ויהיה לך בנים, וכן את מספר ימין אמלא, ואתן לך חיים טובים, ואז אדם משתוקק, להניח עושר לבניו, וזו היא 'מחלה', שלא תיתן לאדם מנוחה, לכן אמר מקודם והסירתני "מחלה" ואת מקרבך...

עוד ממשיך ה"כתב סופר" ומבאר: או יאמר, יען לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, ויהיה לך בנים, ואז אף אם אין לו לאדם שנים יותר, לפעמים מאריכין לו שנותיו, בשביל בניו, כאשר מגדל אותם לתלמוד תורה, וכן אם כבר השלים את נפשו, מוסיף לו השי"ת שנים, בשביל בניו, כפי אשר פירש ה"חתם סופר" זי"ע את הפסוק: "והותירך ד' לטובה בפרי בטנך", אשר ה' יותיר אותך בתבל, פה עלי אדמות, "בפרי בטנך" - למען תשתדל בהינך בניך. וזו כונת הכתוב, יען לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, ויהיה לך בנים, לכן את מספר ימין אמלא, ותחיה בשבילם, אף אם גמרת פה עבודתך, בהשלמת נפשך...

ועבדתם את ה' אלקיכם וברך את לחמך ואת מימך והסירתני מחלה מקרבך. לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, את מספר ימין אמלא (כג, כה-כו)

אמר הכותב: השבתי לבאר פסוק זה, על פי המעשה הנורא שיובא להלן: היה זה מספר שנים לאחר הסתלקותו של הרה"ק רבי צבי הירש מרימנוב זי"ע, ובאחת מנסיעותיו של הצדיק הקדוש, רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב זי"ע, עלי דרך, ניתך לפתע מטר סוהף ארצה, אשר אילץ את הצדיק ובני פמלייתו לעצור ולהפש קורת גג למחסה. לשמחתם, מצאו לא הרחק אכסניה, אשר המוזהה שלפתחה הכריזה על יהדותו של בעליה. ברם, משנפתחה הדלת לקול נקישותיהם, ובעל הבית הבחין כי נצבים לפניו צדיק ובני פמלייתו, מיהר להטיח את הדלת הזרה בפניהם וסירב להכניסם. כל תהונניהם של האורחים, לאפשר להם להיכנס רק עד יעבור זעף, נפלו על אוזניים ערלות. בעל הבית הקשיח את לבו באכזריות מרובה, ולא אבה לפתוח את דלתו לפני הצדיק ומלוויו, אשר היו רטובים עד לשד עצמותיהם ורעדו מקור. בראותו כי כן, ניגש העגלון אל הדלת, ובקולו הגם והאדיר השמיע איום נוקב לעברו של בעל הבית: "מדובר כאן בפיקוח נפש! או שהינך פותח את הדלת, או שאני עוקר אותה ממקומה!"...

משהצוין בעל הבית הוצה וראה את מימדיו של העגלון הדובר אליו, הבין כי הבל על המנעול ועל הצירים שירדו לטמיון, ומיהר בעל כורחו לפתוח את הדלת. אמנם, הוא עצמו המק היש אל אחד מהדרי הבית, בהותירו את הצדיק ובני פמלייתו ניצבים בכניסה, מבלי להקביל את פניהם. במשך שעות ארוכות נותרו כך על מקומם, ואין איש מאסף אותם הביתה פנימה.

לא כסא הוצע להם, אף לא מסמר לתלות עליו את מעליהם נוטפי המים, שלא לדבר על כוס המין להחם את איבריהם המצוננים.

אט-אט, נרגע הסער ויכלא הגשם מן השמים. כאשר פנו הצדיק ומלוויו לצאת ולשוב אל עגלתם. הגיה בעל הבית מחדרו הרוצה, והחל להרף ולגדף אחריהם בזלזולים בוטים ובקללות נמרצות.

נעצר הצדיק מזידיטשוב מהילוכו, פנה אל האיש ושאלו:

"מנין מגיעה אל יהודי אכזריות נוראה שכזו? וכי מה עשינו לך?"

עד כאן, האזין הצדיק מזידיטשוב והחריש, אך הואיל ושמע את אותו ריקא נוקב בשמו של הרבי צבי הירש מרימנוב, נודעזע כולו, והרעים כנגד האיש בקול גדול ונורא:

"הגם בקדושי עליון כמותו שלחת את פידך! שמא תאמר לי, מה עשה לך איש צדיק נשגב וקדוש כמותו?"

"דווקא הוא, עשה ועשה" - השיב החצוף בעזות מצח - "מספר פעמים נמטתי אליו בימי חייו, כדי להתברך מפיו בילדים. מניתי על שולחנו סכומים גדולים ונכבדים, והוא הבטיח לי כפה מלא, כי אפקד בבן זכר. והנה, כבר מספר שנים שהלך לעולמו, ואנכי לא נושעתיו!"

"בגלל הדבר הזה עצמו" - המשיך ללהג ברשעות - "אינני מוכן עוד להכניס צדיקים כמותכם בצל קורתני, וכלל לא היה איכפת לי, לו קפאתם מקור בחיך, בגשם, תחת כיפת השמים!"

דברי הבלע האחרונים עברו כל גבול, ואז נענה הצדיק מזידיטשוב ואמר: "הואיל והפרות על המידה לדבר ככל העולה על רוחך, מוכרחני לגלות לך את האמת לאמיתה, כדי להסיר לזות שפתיים משמו של מלאך ה' צבאות, הצדיק הקדוש מרימנוב: "ובכן, דע לך, כי הצדיק מרימנוב אכן קיים את הבטחתו, ופעל למענך כי תיפקד בבן זכר. דא עקא, שנגזר מן השמים, שלך ולבנך לא תהא ישיבה אחת בעולם, ומוכרח אתה להיפטר מן העולם בטרם יוולד לך בנך. חם, אפוא, אותו צדיק עליך, ופעל בכוחו הגדול, לדחות את מועד הולדת בנך ככל האפשר, כדי להאריך את חיך בעולם הזה".

"ברם, עתה, בגלותך את נבלותך ואת אכזריותך לעיני כל, איבדת כמו ידך את הטובה הזו אשר פעל למענך, ועוד השנה תיפקד בבן זכר, כדברו של איש האלקים אשר הבטיח לך!"

כדבריו אלו, סב הצדיק מזידיטשוב מעליו בהרי אף, ונסע לשלום לדרכו.

מלוויו של הצדיק, אשר נוכחים היו מתחילת ההתרחשות ועד מופה, לא כמסו את אשר ראו ואת אשר שמעו בלבבם, ובשובם מן המסע סיפרו את הדברים להבריהם. התנהגותו המבישה של אותו בעל אכסניה כלפי הצדיק הנודע מזידיטשוב, עשתה לה כנפיים בכל הגליל, וכל שומע השתומם וחרק שן. גם ההסבר אשר העניק הצדיק לאיש, על סיבת התעכבותה של הבטחת הרבי מרימנוב מלהתקיים, התפרסמה עד מאוד בכל הארץ.

ניתן, אפוא, לשער, מה עצום היה הרעש באותה השנה, עת נודע בשער בת רבים כי הבטחתו של הרבי מרימנוב אכן התקיימה, על אף היותם של בני הזוג מבוגרים למדי. עוד בטרם נולד הבן המיוחל, הלך האב לעולמו, ובנו הנולד לו נקרא כבר על שמו...

עד כאן סיפור המעשה הנורא הנ"ל.

ועל פי זה השבתי אולי לבאר את דברי תורתנו הק': "לא תהיה משכלה ועקרה בארצך, את מספר ימין אמלא" - הקב"ה מבטיח לנו, כי לא יהיה ח"ו עקר ועקרה בארצך, כי בעזרתו יתברך, כל אחד יושע לבסוף בזרע של קיימא, ואעפ"כ "את מספר ימין אמלא" - כל אחד ואחד יוכל למלאות את ימיו ושנותיו בנעימים ולזכות לגדל את בניו מתוך שמחה ונחת, עד זקנה ושיבה, ולא ח"ו כהסיפור הנ"ל...

לענג את השבת: ספר "פנינים" - שמות

הפצה בארה"ב:

רשת הניוית ז. ברמן 917-400-0395